

Salacz, Ádám: Layers of puritan conformity
Citation: Metszet, Vol 14, No 1 (2023), pp 10-19,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.1.1>

Received: 21 January 2023

Accepted: 02 February 2023

Published: 24 February 2023

NEW SPORTS CENTRE, ST. IMRE
CISTERCIAN HIGH SCHOOL, BUDAPEST,
HUNGARY; ARCHITECTS: ALFRÉD PESCHKA
and BERTALAN NEMES

The need to develop a new sports facility without impacting the existing neo-baroque school resulted in the decision to construct a neutral, yet decorated, new building linked by a glazed bridge. This decoration gives the new building an identity for those who observe the exterior which reflects the intended use and Christian values. Within these walls maximum use of space is provided for sporting activities offsetting the decorative style of the existing against the puritan needs of a sports hall.

01

A PURITÁN ILLESZKEDÉS RÉTEGEI

ÚJ SPORTKÖZPONT | BUDAI CISZTERCI SZENT IMRE GIMNÁZIUM

Szent Benedek Regulája a 11. századra elkezdett fellazulni, a szerzetesek életére a feudális társadalom és a velük járó javak - a renchez mérten túlzott - kényelmet és világiasságot hoztak. A ciszterciták a szerzetesi lét megújítását tűzték ki célul a megalapításukkor. A tiszta forráshoz akartak visszatérni, melyet az apostolok és Szent Benedek hirdettek: szegénység és egyszerűség. [1]

—A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium egy új sportközponttal bővült, aminek az esetében a fegyelem, a mértékletesség, az egyszerűség természetesen más értelmezésben jelenik meg, mint egy regulában, ennek ellenére felfedezhető egyfajta közös szellemi kapcsolódás a kettő között.

—Az iskolába járó 900 diák mindennapos tornaórájához az eredeti neobarokk épület [2] már nem tudott helyet biztosítani, ezért a tervezési program szerint egy-egy szabvány kosár- és kézilabdapályára volt szükség, ami kiegészült szertorna-, torna- és konditeremmel,

01

02

- 01 Az új sportközpont Villányi úti homlokzata
02 Az új sportközpont és a meglévő gimnázium viszonya

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Peschka Alfréd, Nemes Bertalan

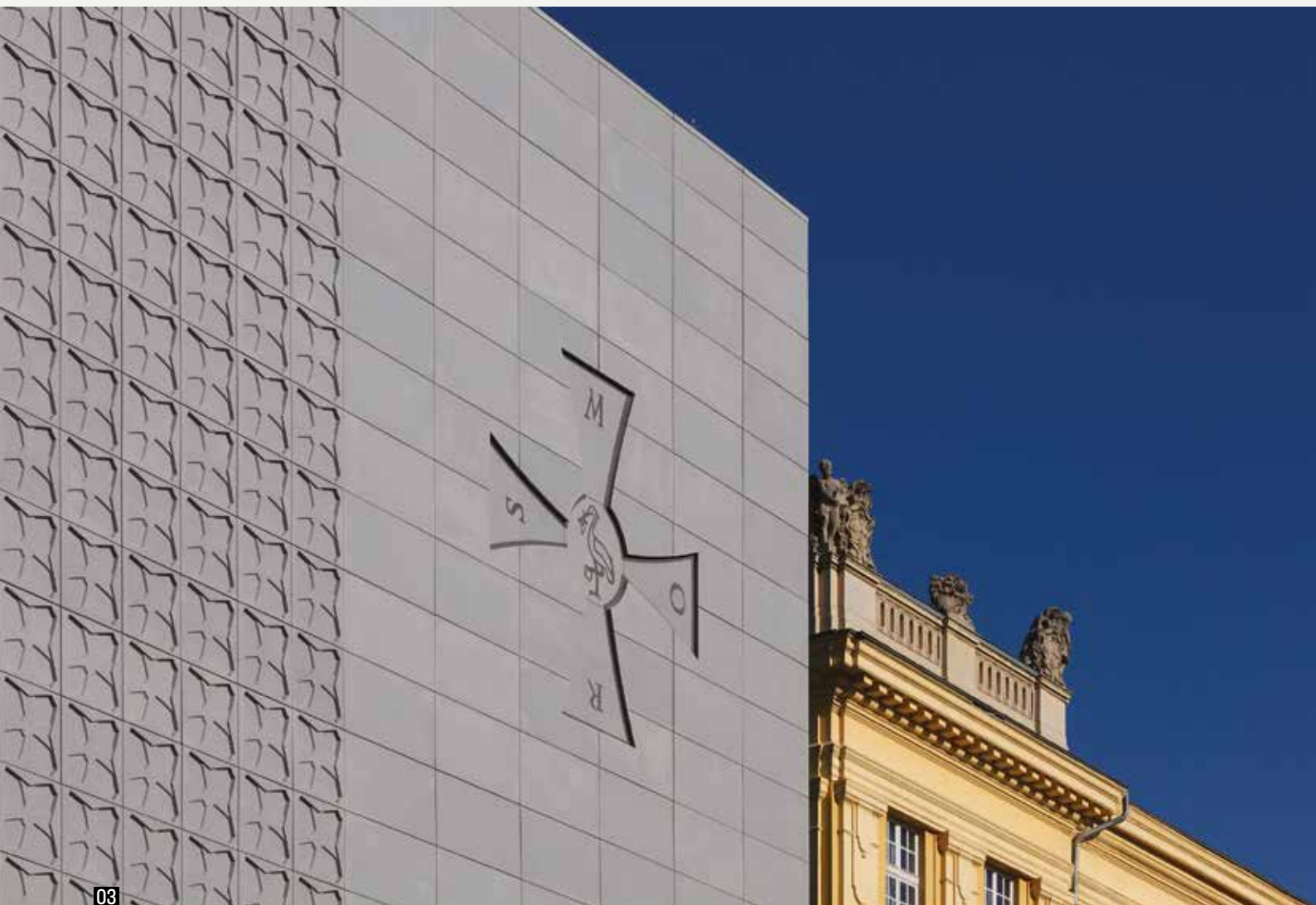
FOTÓ | PHOTO
Bujnovszky Tamás

SZERZŐ | AUTHOR
Salacz Ádám

annak érdekében, hogy akár nyolc testnevelésórát meg lehessen tartani párhuzamosan. Ezt segítik a függönyök, amelyekkel akár osztani lehet a pályákat. Az egyszerű, szabályos téglány alakú épülettömeget a kézilabdapálya mérete határozta meg, mint legnagyobb elem. Ez került a második emeletre, a földszinten pedig a kosárlabdapálya található. A labdajátékokhoz tartozó nagy belmagasság miatt mindkét szint kiegészült galériaszintekkel, így a kiszolgálóhelyiségek, öltözők, tanári szobák, gépészet, lelátó kompakt egységet alkotnak a pályák mellett.

—A rendet az épület tömörsége – a lehető legkisebb épülettömegekben helyezkednek el a funkciók – és logikus struktúrája adja. A négyes tagolású sávos rendszerben minden funkció megtalálja a számára ideális helyet. Az öltözők,

02

03

A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium új sportcsarnoka – bár önmagában nem szakrális jellegű épület – magán hordozza a kilencszáz éves ciszterci építészet legfőbb jellemvonásait: a szerzetesi élet letisztultságát és egyszerűségét, a díszítés nélküli funkcionalitást, a fény és árnyék összhangját, valamint a stabilitást és időállóságot.

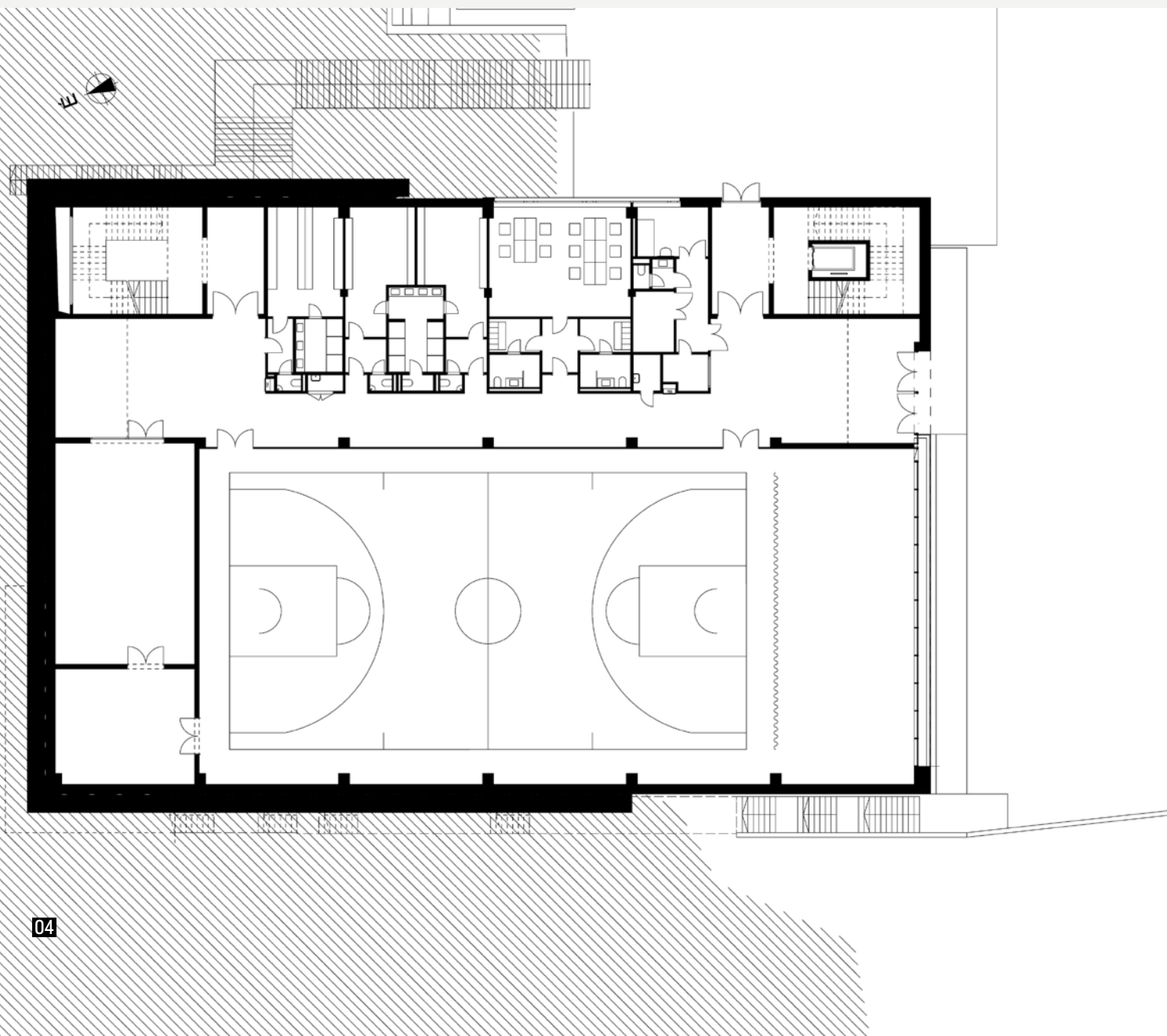
Szent Bernát következetes szigorúsága szemben állott a korban népszerű kora gótikus építészet díszített templomaival: aranyat, ezüstöt, selymet istentiszteleti eszközökhöz nem volt szabad felhasználni, csak a kehely lehetett aranyozott ezüstből. A szobrok teljesen ki voltak tiltva, csak egy fából készült feszület lehetett a templomban, és a festés sem volt megengedett, az ablakok sem lehettek színesek.

Az épület szépsége tehát nem a falak, ablakok díszítettségében jelenik meg, hanem a letisztult formában, amely lehetőséget ad a bensőséges, hiteles, lélekkel teli életre a falakon belül. Ezeket az elveket szinte pontosan megvalósítja ez az új sportcsarnok, és nem mellékesen lehetővé teszi – hosszú évek várakozása után – 900 gyermek heti öt sportfoglalkozásának megvalósítását. Az épület tehát közel ezeréves hagyományaival és a legmodernebb funkcióival kiválóan jeleníti meg a ciszterci szerzetesi élet és a ciszterci oktatás mai valóságát. | Bérczi Bernát O. Cist. zirci apát

a tanári szobák sávja a homlokzathoz közvetlenül kapcsolódnak, hogy kapjanak természetes fényt, a mellettük létrejött sötét zónában vannak a zuhanyozók, mosdók, majd egy közlekedősáv, ahonnan mindig be lehet látni a pályákra, végül a pályák zónája zárja a sort. Ez a képlet nemcsak magában az épületben tart rendet, hanem tiszta viszonyt teremt a meglévőben is azáltal, hogy minden testnevelési tevékenység egy helyen, vagyis az új épületben koncentrálódik (ellentétben a régi helyzettel, amikor az iskola különböző pontjain, néha még a folyosókon is volt tornaóra). Az eredeti épületben a kompromisszumos (semmilyen szabványnak nem megfelelő) tornatermek felszabadultak, ezeket az oktatás más területén tudják hasznosítani.

04

*A díszítés
identitást ad az
épületnek azok
számára is,
akik csak kívülről
szemlélik*

04

- 03 Ciszterci címer a finombeton homlokzatban
- 04 Földszinti alaprajz

—Ebben a történetben a szegénység elsőre talán túlzásnak látszik, mivel eleve drága egy ilyen sportközpont, de a jelenleg érvényben lévő kivitelezési árak mellett nem lehetett akármit csinálni, ami sok esetben a lehető legegyszerűbb megoldások irányába inspirálta a tervezőt. A legfelső szintnek teljesen természetes a szellőzése, a nyitható ablakok segítségével az egész tér átöblíthető friss levegővel. A földszinten a bordásfalak nemcsak tornaeszközök, hanem térelválasztó szerkezetek is, így a válaszfalak megtakarításán kívül a közlekedő is tágas és fényes lett. A takarékoság jegyében minden olyan beltéri alkotóelemtől mentes az épület, amire nincs igazán szükség, így a tartószerkezet nyers beton felületei dominálnak a belső térben.

08

05

06

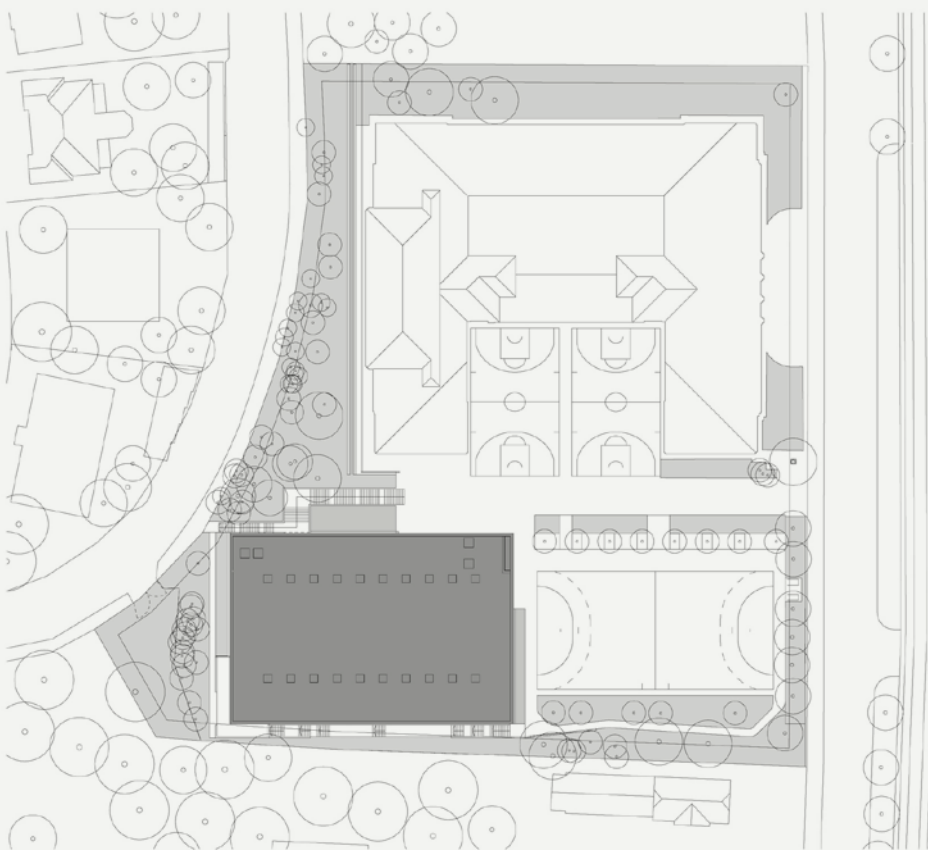
—A meglévő és az új épület között feszülő híd egy későbbi ütemben valósult meg, de sebészi pontossággal illeszkedik fizikai és szellemi értelemben is a kialakult helyzetbe. A légiés, minimális szerkezet az iskola díszterme előtt futó közlekedő meghosszabbítása, amelyen keresztül közvetlenül elérhető a második emelet, ahol a kézilabdapálya található. Ez a tér alkalmas bálók, szalagavatók, rendezvények megtartására is, így a híd szervesen, közvetlenül tudja bekapcsolni az iskola közösségi vérkeringésébe az új lehetőségeket. Az átjáró egyszerűségét léptéke és könnyed konstrukciója adja, az üvegtáblák illesztési rései között átfúj a szél, így szellőzése ennek is természetes.

02

09-13

- 05 Az összekötő híd alatt
- 06 A homlokzat díszítő mintázata
- 07 Helyszínrajz

Kilencszáz diák, huszonöt osztály, pezsgő közösségi élet. Mindez elképzelhetetlen aktív sporttevékenység nélkül. Ráadásul egy olyan gimnáziumban, ahol a gyerekek mindennapjaihoz hozzátartozik a mozgás, a csapatjáték. Így érthető módon nagyon vártuk 2022 tavaszát, hogy birtokba vehessük a két és fél év alatt a földből kinövő sportközpontot, ahol remek feltételek mellett tarthatunk egyszerre hat testnevelésórát, edzhetjük a gyerekeket nyolc sportágban, rendezhetünk versenyeket. Hálásak vagyunk érte, köszönjük! | Barlay Bence igazgató

07

—A homlokzat nyílásrendje a funkcióból és belső struktúrából fakad, őszintén és egyszerűen. Ott és annyi megnyitás van, amire a használatból adódóan szükség van. A keleti és nyugati homlokzatokon megjelenő szalagablakok nem egy modernista divatot elevenítenek fel, szimplán a belső rendből fakadnak. A déli, ami egyben utcai homlokzat is, kívülről nézve eltér a többi homlokzattól. Az ablakok arányában és léptékében is más képet rajzolnak ki, illetve ezen a felületen egy mintázat és egy címer is látható. Az elsőre eltérő hatású homlokzatokra ismét a belső rend ad magyarázatot. A különböző nyílászárókra a pályák használhatósága érdekében van szükség. A megjelenő mintázat, ami tekinthető egy kortárs

05

08

ornamentikának is, csak látszólag mond ellent a szerzetesi, puritán elveknek. A díszítés identitást ad az épületnek azok számára is, akik csak kívülről szemlélik.

—A sportsarnok viszonya az eredeti épülettel éppoly tiszta és egyszerű, mint maga az épület. Alázattal, visszafogottan, sőt még visszahúzottan is áll a neobarokk épületegyüttes mellett, kiemelve annak műemléki értékét, és tiszteletben tartva a városrészben is meghatározó karakterét.

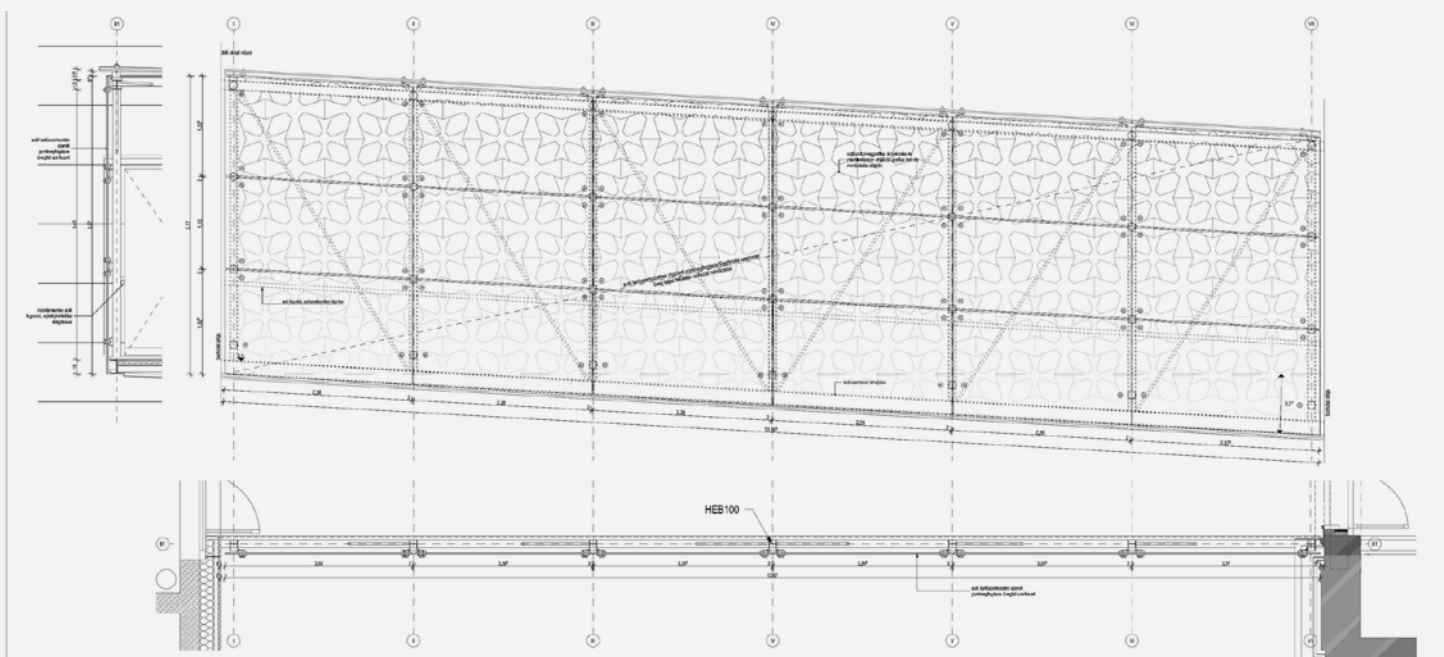
03
07
06

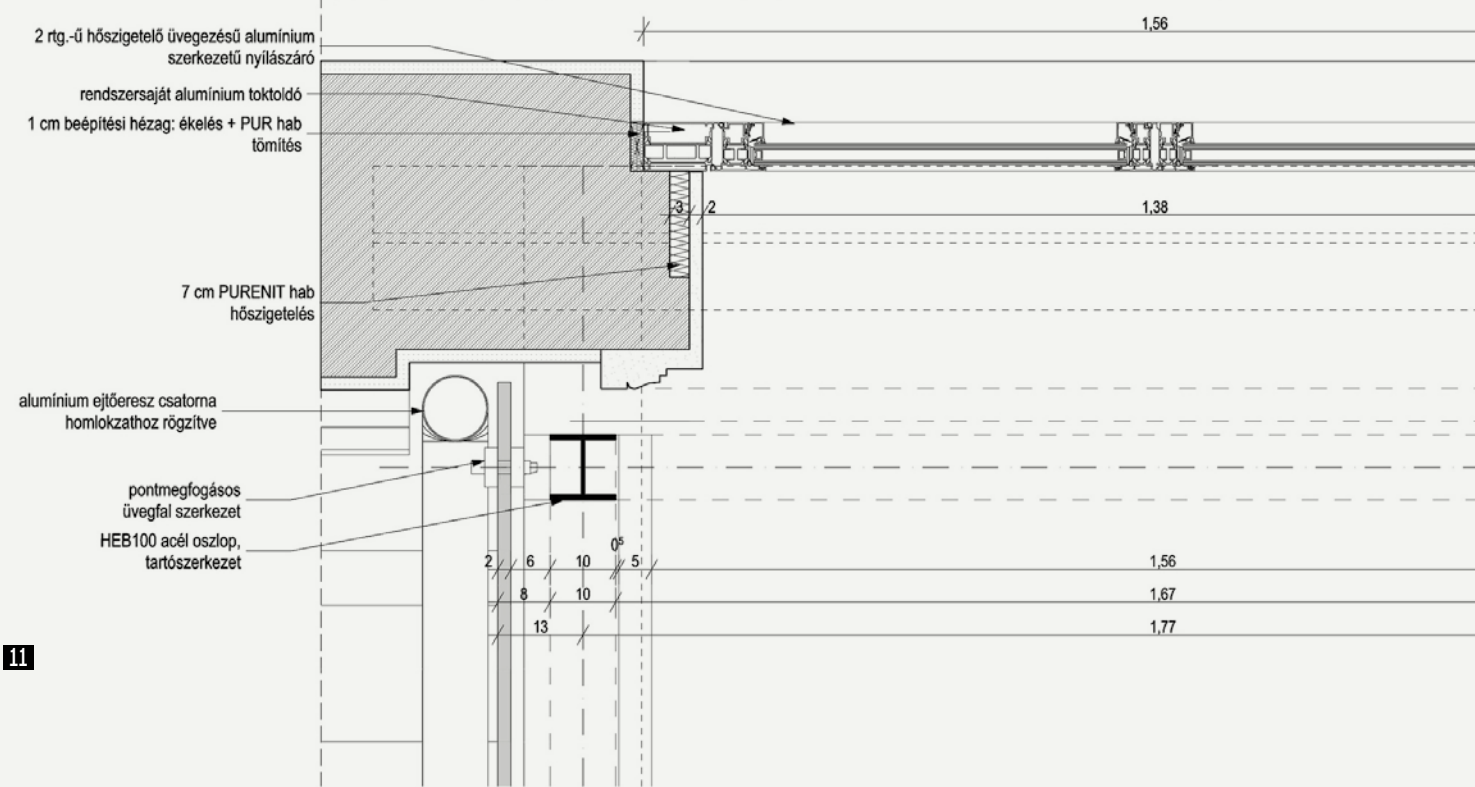
Először láthattam az épületet belülről, és nyugodt szívvel mondhatom, hogy a sportközpont maximálisan funkcionális és úgy anyaghasználatában, mint a színek megválasztása kapcsán egyszerűen tökéletes. Nem vagyok hivatott szakmai elemzést írni, de ahogy sok építésznek a zene a hobbija, úgy nekem zeneművészként az építészet lett a hobbi, így kialakult egyfajta látásmódom és ízlésem, amit csak tovább finomít egy ilyen nagyszerű élmény, mint a mai. | Mandel Róbert, zeneművész, zeneíró

- 08 Lépcsőház
- 09 A régi és az új összekötése
- 10 Az összekötő híd homlokzati rajza

09

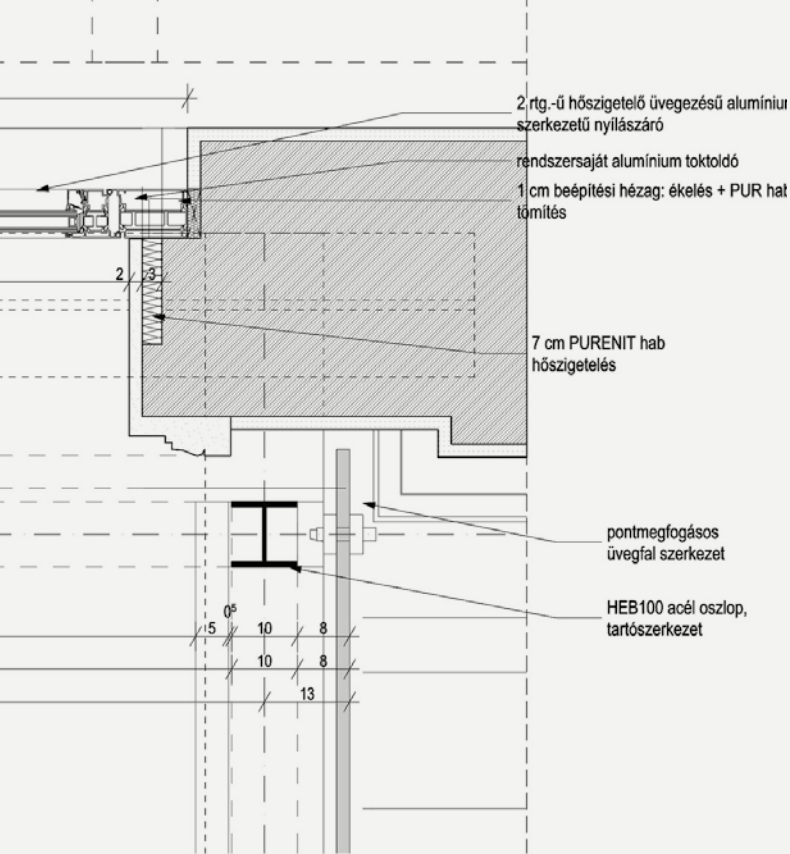

10

11

- 11 Az összekötő híd részletrajza
 12 Át a sportközpontba
 13 Vissza a gimnáziumba

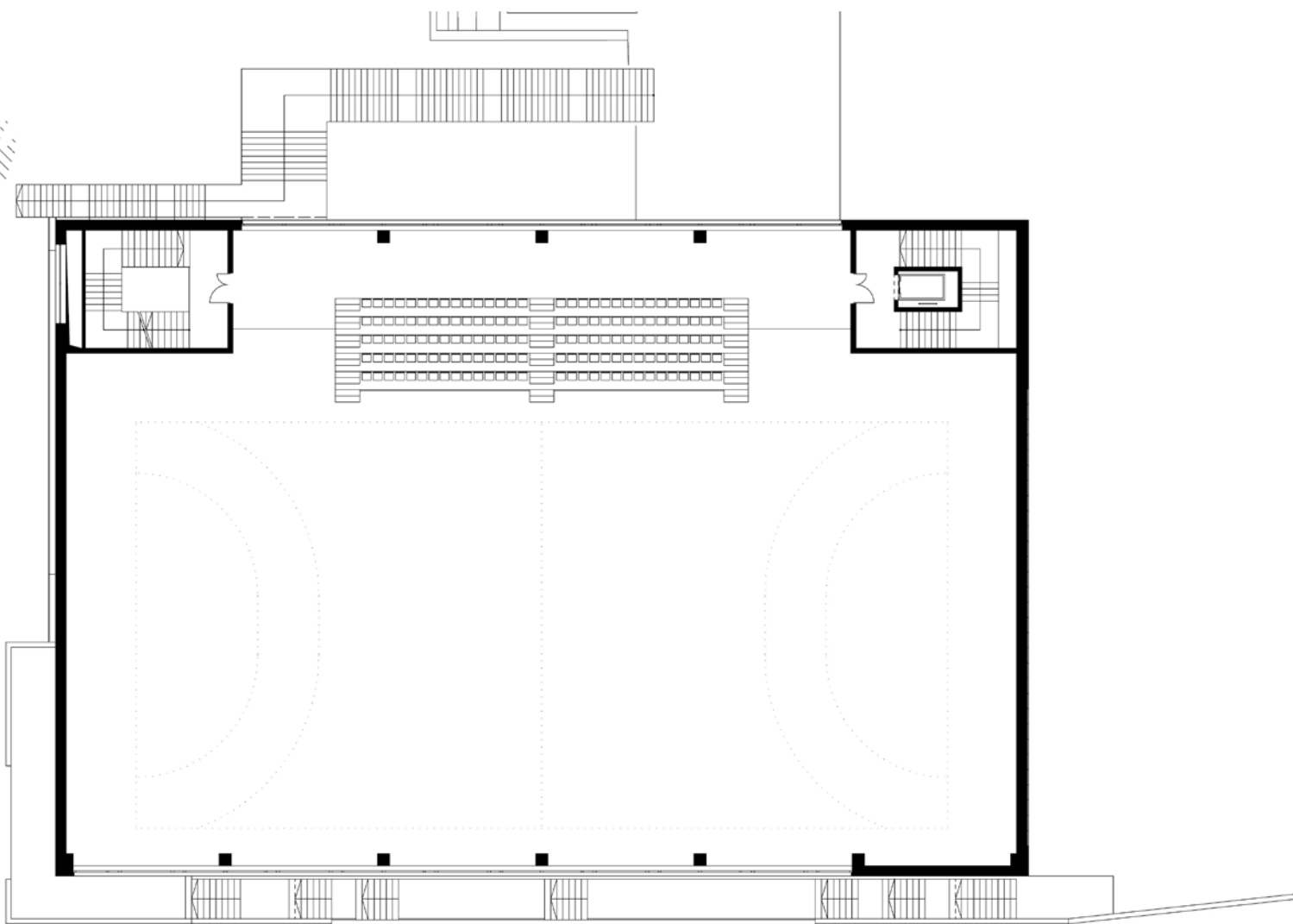

„Peschka Alfréd úgy bővítette az épületet, hogy nem változtatott az eredeti neobarokk iskolán, inkább egy szomszédos épületet tervezett. Az iskolához képest hátrébb húzta a sportcsarnokot. Az új magasságát is az iskolaépület magasságához igazította. Az üveg-híd nagyon könnyű, szinte láthatatlan kapcsolat a régi és az új között. A díszes, sárga neobarokk épülettel nem akart versenyezni, ezért egy egyszerű, semleges homlokzatot tervezett. A csipkeszerű díszítés mégis ünneplőbe öltözteti a sportcsarnokot az iskolaépület tiszteletére.” | Nagy Bertalan 7. b osztályos tanuló Diákakadémia-díjnyertes írásából

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Lékai, Lajos: *A ciszterciek, Esmény és valóság*, Budapest 1991, pp 13-23.
 [2] Ludmann, Mihály: *A magyar építészet mesterei*, L'Harmattan Kiadó, 2014, pp 117-119.

MEGRENDŐ: Zirci Ciszterci Apátság | TERVEZŐ: Óbuda Építész Stúdió Kft. | VEZETŐ ÉPÍTÉS TERVEZŐK: Peschka Alfréd, Nemes Bertalan | ÉPÍTÉSZEK: Gyulai Krisztina, Nagy Zoltán, Remenár Tamás, Kákóczki Norbert, Kovács Kornélia, Lipcsei Csilla, Szlávik Krisztina | TARTÓSZERKEZETEK: Vértessy Tamás | ÉPÜLETGÉPÉSZET: Pavlics György | ÉPÜLETVILLAGOSSÁG: Horváth Gábor | ÉPÜLETSZERKEZET: Horváth Sándor | TŰZVÉDELEM: Reiner Róbert | ÉPÜLETAKUSZTIKA: Csott Róbert | KÖRNYEZETVÉDELEM: Kanász-Szabó Ervin | TÁJÉPÍTÉSZEK: Kontra Dániel | SPORTTECHNOLÓGIA: Deme Klára | TALAJMECHANIKAI SZAKÉRTŐ: Dr. Szendefy János | ÚTTERVEZÉS: Ötvös Zsuzsanna, Hobi Géza

Második emeleti alaprajz